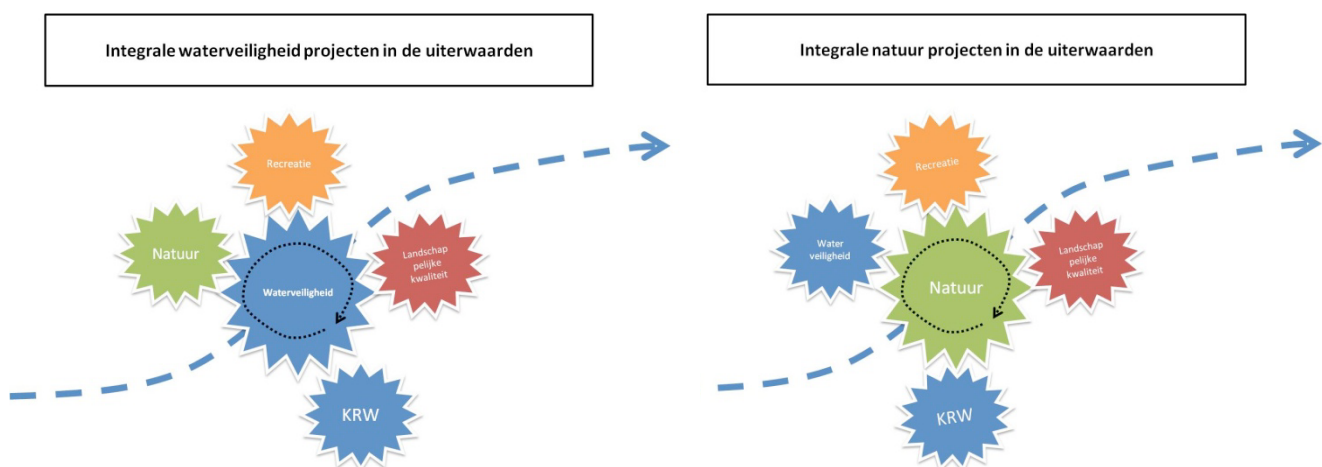

EHS-herijking Utrecht en Gelderland spaart integrale projecten in de uiterwaarden maar treft Natura 2000

Op 20 oktober 2010 kondigde de Staatssecretaris van Landbouw dhr. Bleker aan dat de bestaande bestuursakkoorden tussen Rijk en provincies worden opengebroken. Het kabinet wil 600 miljoen euro bezuinigen op natuurontwikkeling en bovendien het beleid decentraliseren naar provincies. Daardoor start een proces van herijking van de EHS dat in alle provincies verschillend wordt aangepakt. In deze studie onder leiding van de Radboud Universiteit Nijmegen en CLM Onderzoek & Advies BV is geanalyseerd op welke wijze en in hoeverre deze herijking de realisatie van de maatschappelijke doelen in de uiterwaarden beïnvloedt.

Waarom specifiek de uiterwaarden? De uiterwaarden maken deel uit van het Nederlandse watersysteem en de manier waarop wij omgaan met dit systeem is veranderd sinds de jaren zeventig. De watermanagementstijl die dominant was veranderde vanaf begin jaren zeventig van de vorige eeuw in een nieuwe stijl. Deze transitie wordt omschreven als van 'water keren naar water accommoderen'. Dit maakt ons watersysteem duurzamer en veiliger. Juist nu zie je deze transitieprocessen tot uiting komen in de uiterwaarden door de uitvoering van veel verschillende type projecten. Denk aan projecten rond natuurontwikkeling in het kader van de Nadere Uitwerking Rivierengebied (NURG), de EHS, de Kader Richtlijn Water (KRW) en de PKB Ruimte voor de Rivier. Deze processen worden vaak gecombineerd in integrale projecten zodat het gebied maar één keer 'op de schop' hoeft. Het betreft veelal projecten die draaien om waterveiligheid of natuurontwikkeling, maar waarbij ook andere belangen integraal worden meegenomen en als het ware meeliften in deze projecten (figuur 1 en 2). De aanleiding van deze studie was niet alleen de herijking van de EHS maar ook van het NURG proces. Als projecten voor natuurontwikkeling niet langer doorgaan, wat heeft dat voor effect op het transitieproces in de uiterwaarden naar een integrale aanpak waarin waterveiligheid, natuur, landbouw en recreatie steeds sterker worden verweven? Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn in de periode tussen mei 2011 en januari 2012, ongeveer 20 semigestructureerde interviews afgenomen met vertegenwoordigers van provincie, waterschap, terreinbeheerders, natuur en milieu partijen, landbouw en particulieren.

Figuur 1, integrale projecten die draaien om waterveiligheid. Figuur 2, integrale projecten die draaien om natuurontwikkeling.

Resultaten

Uit deze studie blijkt dat in de provincies Utrecht en Gelderland in de EHS-herijking de uiterwaarden als belangrijk natuurgebied worden gezien, versterkt door de Natura 2000 begrenzing van veel uiterwaarden. Toch worden delen van de begrensde EHS juist hier geschrapd bij de herijking. In de provincie Utrecht wordt 375 hectare aan natuurontwikkeling in de uiterwaarden in categorie 2 geplaatst, oftewel hier zal de komende jaren vanuit de provincie geen geld meer zijn voor natuurontwikkeling maar blijft er wel een planologische bescherming. In de provincie Gelderland wordt ongeveer 400 hectare natuurontwikkeling in de uiterwaarden geschrapd, waarvan een deel in Natura 2000 gebieden ligt die zijn aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn. Deze gebieden komen ook niet in aanmerking voor landschapsbeheer zo blijkt uit de meest recente kaarten van het EHS-herijkings akkoord in deze provincie.

Er is niet alleen slecht nieuws voor natuurontwikkeling. Ondanks de druk vanuit het kabinet gaat veel natuurontwikkeling in de uiterwaarden nog wel door, vooral waar sprake is van integrale projecten is de EHS begrenzing gehandhaafd. Dit is goed nieuws voor lopende en in voorbereiding zijnde integrale projecten, want niet alleen de financiële bijdrage vanuit de EHS in natuurontwikkeling is voor deze projecten van belang, maar vooral voor het beheer is de EHS begrenzing onmisbaar. Zonder EHS begrenzing zal het moeilijk worden om een duurzaam beheer te realiseren en zal Rijkswaterstaat rigoureuus moeten ingrijpen om de waterveiligheid op peil te houden, zoals nu gebeurt in project Stroomlijn. Gezien het feit dat de EHS begrenzing ook meer garantie geeft op financiering voor het beheer vanuit het Rijk is het van belang dat ook andere provincies met uiterwaarden zoals Noord-Brabant, Zuid-Holland en Overijssel de EHS begrenzing in de uiterwaarden zoveel mogelijk in stand houden.

Is het in de gebieden die nu geschrapd zijn helemaal afgelopen met het natuurbeheer? Nee zeker niet. Uit de interviews blijkt dat alle partijen de uiterwaarden beschouwen als een van de belangrijkste natuurgebieden van de provincie. Gebieden waar kansen liggen voor natuurontwikkeling, door een combinatie met zand- en kleiwinning te maken of door aangepast agrarisch beheer. Geïnterviewde partijen geven daarom aan ook op de lange termijn mogelijkheden te zien voor natuurontwikkeling en beheer in gebieden die nu buiten de EHS komen te liggen. Op basis van de afgenomen interviews kan ik concluderen dat het effect van de EHS-herijking op het transitieproces in de uiterwaarden zeer gering is en dat er onder alle partijen sprake blijft van een breed draagvlak voor integrale gebiedsontwikkeling in de uiterwaarden.

drs. Dirk van Nuland